

ТЫЗЭКЬОТМЭ - ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ Макъ

Бэдзэогъум и 27-р – Адыгейим
къэралыгъо гъэпсыкэ иэ зыхъугъэ Маф

1923-рэ ильесым
пъэтхапэм
къыщегъэжъагъэу къыдэкы

№ 16 (22465)

2022-рэ ильес

ГЪУБДЖ

МЭЗАЕМ и 1

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИИЭП
къыхэтуютыгъэхэр ыкъи
нэмыйкI къэбархэр тисайт
ижъугъотэштых
WWW.ADYGVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъээст

Лъэпкъ культурэмрэ лъэпкъ культурнэ кІэнымрэ я Ильес

Лъэпкъ джэныкъор

Хъакурынхъаблэ къыщы-
хъугъ. Саратов дэт къэралы-
гъо академиер къуухыгъ. Исэ-
нхъаткэ юрист, ау ищыен-
тье ижъирэ адигэ орэхэм,

адигэ культурэм пытэу япхы-
гъэ хъугъэ. Шэуджэн район-
ным лъэпкъ культурэм игупчэу
итым иансамблэу «Джэныкъ»
зыфиорэм Заур ипащ:

— 2022-р лъэпкъ искусст-
вэм, культурэм я Ильесэу агъэ-
нэфагъ, ащ ыпкъ къикэу нахь
гъэлъешыгъэу тиофшэн тынаэ
тедгъэтинэу тимурад. Сэ сиз-

Лъэпкъым идышиэ кіэн къызщежъэрэр ным
икушъэ орэд, игъесепэтхыд, унагъом иль
шэн-хэбзэ зэхэтыкІэхэр арых, лъэпкъым
итхыдэу кІэуугъуаэрэр, укъызщыхъугъэ чылэу
бъэльапIэрэр, лъэпкъ шэнэу запхъэрэр,
шапхъэ зыфэбгъэуцужыгъэу уизекуакIэ
уэрэлъыплъэжырэр. Ащ фэдэу гушхъэ
банигъэ зэзгъэуугъэм ыльапсэ пытэ,
иджэныкъо пэчыжъэ хъурэп. Джаш фэд
Юсып Заур.

— Зэфэшхъаф закл: пэсэрэ
зэманым къыщегъэжъагъэу гу-
рут лэшэгъухэми непэрэ уахъ-
тэм щаусыгъэхэри, ильес 50,
ильеси 100 зыныбжъхэри арых.
Нарт эпосым къыщегъэжъа-
гъэми, ильес минитлум къехъу
пшынальэхэм аныбжъэу шэ-
нныгъэлэжъхэм къаю. Айдэмьр-
къан илпыхъужь орэд я 16-рэ

(ИкIэух я 3-рэ нэклуб. ит).

Лъэпкъ проектхэр

Псы къабзэр зэкІэми анэсынэу

УФ-м и Президентэу Владимир Путинир кІэшакло зыфэхъугъэ лъэпкъ
проектхэм ашыщ «ПсэупIэр ыкъи къэлэ ѢылауакIэр» зыфиорэр.

Адыгейим ащ къыдыхэлъы-
тагъэхэр Ѣыпхырыщиgъэн-
хэм фэшI щаштагъ шъольыр
проектэу «Чистая вода» зы-
фиорэр.

АР-м псэолъешынымкэ, транспортымкэ, псэупIэ-ком-
муналнэ ыкъи гъогу хъызмэ-
тымкэ и Министерствэ тызэ-
рэшигъэзозагъэмкэ, 2024-рэ
ильесым нэс республикэм
исым ипроцент 87,1-мэ псы
къабзэ алекIэгъэхъэгъэнэу

шъольыр проектым къышело.
2022-у тызыхэхъагъэм процент
81,9-м нагъэсын гухэль я.

Республикэм икъалхэм адэс-
хэм япроцент 92,1-мэ шап-
хъэхэм адиштэрэ псы къабзэ
алекIэгъэхъэгъэнэу проектым
къыдыхэлъытагъ. Мигъэ про-
цент 90,9-м афашишт. Джаш
фэдэу 2024-рэ ильесым нэс псы
къабзэ къэзитырэ псэолъе 24-
рэ агъэуцущт е агъекIэжыщ.
Ахэм ашыщэу 14-р 2022-м

ашынэу агъэнэфагъэхэм къа-
хеубытэх.

Блэкыгъэ 2021-рэ ильесым
шъольыр проектым къыдыхэ-
лъытагъэу псэолъи 4 агъэуцугъ
е агъэцэкIэжыгъ. Пстэумки
аш сомэ миллион 31,8-рэ пэлу-
гъэхъагъ, ащ Ѣыщэу сомэ мил-
лион 31,4-р федеральнэ бюд-
жетым къыхэхъагъ. Мы ахъэм-
кэ Красногвардейскэ районым
ит къуаджэу Улапэ псыкъычэ-
щыпIэ Ѣашыгъ.

12-м ехъу ащ тефагъ. Министерствэм къызэрещауагъэмкэ,
ащ фэдэ псэуальэу къуаджэм
дэдым ыкъуачIэ зэримыкъурэм
къыхэкыкIэ, псыр зэкIэ дэсхэм
икъюо алекIахъэштигъэп.

Адыгэкъалэ Ѣыпсэухэрэм псы
къабзэ алекIэзгъэхъащт псэуаль-
хэри гъэрекло мы проекты-
м къыдыхэлъытагъэу агъэ-
псыгъэхъ. Ащ иурамэу Лениным
ыцIэ зыхъирэм тет унэу 1А-м
щашигъэм сомэ миллионы 5,3-
рэ, мы урам дэдэм тет унэу
21Б-м Ѣагъэпсыгъэм сомэ
миллионы 6,5-рэ апэуухъагъ,
урамэу Дружбэм тет унэу
48 Б-м Ѣагъэпсыгъэм сомэ
миллионы 4,5-рэ тефагъ.

Мынхэм псыр къэзитырэ обо-
рудование ашагъэфедэхэрэр

жы зэрэхъуягъэхэм къыхэкыкIэ,
уешлон умыльэкынэу хъугъагъ.
Министерствэм къызэрещауагъэмкэ,
псы къычIэшыпIэхэр
кIэу ашыгъэхъ, насосхэр зэблахъу-
хъумэшт псэуальхэри ашагъэу-
цугъэхъ. Адыгэкъалэ ипсэупIэ
кой хэхъэрэ къуаджэм Псэкъу-
пси гъэрекло псыр зыщауго-
рэ псэуальэ Ѣашынэу рагъэ-
жыгъагъ.

Ахэм сомэ миллионы 3,3-
рэ пэуагъэхъащт.
Мыгъэ псы къабзэм икъэтин
еplыгъэу псэолъи 8 Ѣашынэу
агъэнэфагъ. Ахэм сомэ мил-
лион 12 апэуагъэхъащт. Псэ-
къупсэ Ѣырагъэжъагъэри мын-
хэ аухыщт.

(ИкIэух я 3-рэ нэклуб. ит).

Цыифхэм икъоу альыгъэлэсыгъэнным пае

Нахыпэкээ цыифхэр социальнэу къэухумэгъэнхэм фэгъэзэгъэ учреждениехэм агъэцаклэштигъэ фэло-фашлэхэм ашыщхэр 2022-рэ ильэсыр кызихъагъэм кыщыублагъэу УФ-м Пенсиехэмкээ ифонд фэгъэзэжыгъэ хуугъэх.

Аш пае къэмьинэу пособиер ыпекээ зыгъэпсыгъагъэхэм эхъокыныгъэ фэмыхъоу а уахтэм тетэу квафекюшт.

Мыхэм афэгъэхыгъэ уччэхэр яэу шъолъыр гъэорышэнымкээ Гупчэм нэбгырабэхэм зыкыфагъэзагъ. Гушынэ пае, къэралыгъо фэло-фашлэхэм ашыщ кызитефхэрэм ар

зыщагъэпсыштым кыккэупчэх.

— УФ-м ихэбзэгъэуцгъэу N-у 409-м 2021-рэ ильэсийн итгэгъэзээ и 6-м куачэ илэвэрхъуягъэм фэшл социальнэ 1эпилэгъхэм ягъэпсын ыкчи ятын зэхъокыныгъэхэр фэхъуягъэх. Нахыпекээ цыифхэр социальнэу къэухумэгъэнхэм фэгъэзэгъэ учреждениехэм

агъэцаклэштигъэхэм ашыщхэр 2022-рэ ильэсыр кызихъагъэм кыщыублагъэу УФ-м Пенсиехэмкээ ифонд фэгъэзэжыгъэнхэм ахэр фэгъэхыгъэх. Аш фэшл профильнэ Министрствэмрэ УФ-м Пенсиехэмкээ ифонд и Кытамэу АР-м щыэмэрэ ахьщэ тын зэфшэхъаф 35-мэ ягъэпсын фондым зэрэфеклюжыбы

рэм фэгъэхыгъэ зээзгынынгъэм зэдькээтхагъэх, — кылиуагь АР-м иофшэнимкээ ыкчи социальнэ хэхъоныгъэмкээ и Министрствэ иотделэу социальнэ фэло-фашлэхэм ятын фэгъэзагъэм ишащэу Браукъ Валерий.

Пенсиехэмкээ фондым фэгъэзэжыгъэх кэлэццыклю зилэу иоф зымышилхэрэр, радиацием иягъэ зэригъэкыгъэхэр, реабилитацием кыхиуябатагъэхэр, сэкъатныгъэ зилэу, (кэлэццыклю сэкъатныгъэ зилэхэри ахэтхэу) ипсауныгъэ пае автотранспорт зэзгэгъотыгъэхэр, дзэм күлүкүу Ѣзызхыгъэхэмрэ ахэм яунагхохэм арысхэмрэ.

Ахьщэ тынхэм ягъэпсын пае иккэрийкэу фондым зыфагъэзэн, льэту тхыль атынэу ишыклагъэп.

Шъолъыр гъэорышэнымкээ Гупчэм къеты

Адыгеир 01

Нахыпекээ ахьщэ 1эпилэгъхэр кызиратуущытгъэ реквизитхэмкээ фондымы ыгъахышт. Ахэм ашыщ кызитефхэр, ау ыпекээ ар зымыгъэфедагъэхэм Пенсиехэмкээ фондым иккулыкью цыифхэм иоф адэзышлээрэм зыфагъэзэн альэкышт.

Нахь игъэклютигъэу мыш къэбарэу пылтыр Пенсиехэмкээ фондым интернет нэклубью https://pfr.gov.ru/grazhdanam/mery_podderzhki зыфилорэм ит.

Адыгеим шыпсэоу социальнэ 1эпилэгъум фэгъэхыгъэ упчэ зилээр мы телефонымкээ кытеомэ хуушт: 8 800-600-01-58 (ыпекээ хэлъэп). Цыифхэм иоф адэзышлэрэ Гупчэм изык телефони агъэфедэн альэкышт: 8 800-600-00-00. Аши ыпекэ хэлъэп.

Коронавирусым ижъотып IЭ Адыгеир фэхъазыр

Пэшорыгъэшьэу кызэратыгъэмкээ, коронавирусым иштаммыкээ анахь зызыниушомбгъущыр мэзаар ары ыкчи чэц-зымафэм къесымаджэхэрэм япчагъэ нэбгырэ 500 — 700-м нэсигүйт. Аужырэ къэтынхэмкээ, къесымаджагъэр нэбгырэ 247-м фэдизыгъ.

Коронавирусым иштаммыкээ «омикроным» псынкэу хахьоу зериублагъэм кыххэкыкээ нэмыкээ уз ыгъэгумэкыхэу, цыифхэм ящылэнгъэкээ мышынагаю щытхэм язээгъэнимкээ поликлиникэхэм яофшэн щилэ мазэм и 28-м кызэтырагъэуцуагъ.

Ау, сымаджэхэр гузэжъогъо ыкчи шокл зимиэ 1эпилэгъу зиццылагъэхэм арагъэгъотышт. Зигугуу къэтшыгъэ 1эпилэгъхэр зыщарагъэгъотыштхэр Адыгэ республикэ клиническэ, кэлэццыклю ыкчи Адыгэхъалэ дэт сымаджэхэр ары. Гёогоу сымаджэхэр зэращэштхэр агъэнэфагъ. Аш имызакьоу, диагностическе гупчэхэм зыпкь итэу иоф ашлэшт.

Коронавирусир кызэузыгъэхэм апае гъольпынэ 1эпилэгъем, ишццылагъэ зыхъукээ, 1620-м нэсэу ахагъэхьошт. Республиком ишащэ иунашьокээ мэзитум 1эпичэгъанэ афэхъуут 1эзэгъу уцхэр кызэццагъэхъагъэх. Адыгеим псауныгъэр къэухумэгъэнимкээ исистемэ коронавирусым пэуцужыгъэним фэхъазыр.

Зыщягъэштхэ гупчэхэм ахагъэхъуагъ

Коронавирусым иштаммыкээ «омикроным» ыкчи сымаджэ хуухэрэм япчагъэ зэрахахъорэм кыххэкыкээ амбулаторнэ температурнэ гупчэ тедзэхэр кызэуахынхэу унашьо ашыгъ.

COVID-19

Ахэр Адыгэ республикэ клиническэ кышьо-венерологическэ диспансерым ыкчи общественнэ псаунгъэмкээ ыкчи медицинэ профилактикамкээ Адыгэ республикэ гупчэм ачлэтих.

Цыфым ипкыышол градус 38-м нэсэу къэплымэ е пэтхуу-утххум инэшанхэр илэхэмэ, зыхаримыгъатхэр ыкчи «линие плътырэ» 122-м темпуу температурнэ гупчэм ekolpэн ыльэкышт.

Шъугу къэдгээкыжын къалеу Мыекуапэ пстэумкли мыш фэдэ гупчи 5-мэ иоф зэрэшашлээр:

Ур. Чкаловым ыцэ зыхырэр, 77, ур. Калининыр, 213, ур. Комсомольскэр, 159, ур. Пушкиним ыцэ зыхырэр, 194, ур. Пролетарскэр, 353.

Ахэм мафэ къэс зыгъэпсэфыгъо ямынэу сыхьатыр 8-м кыщегъэжьагъэу 20-м нэс иоф ашлэшт.

Къалэм ишащэ иккэрийкэу зыхаригъэлхъагъ

Мыекуапэ имэрэу Геннадий Митрофановым ревакцинации аригъэшыгъигъ. Аш кызэриуагъэмкээ, коронавирусым пэуцужырэ вакцинер апэрэу заригъэшыгъэм ильэнснэко тешлагъети, иккэрийкэу зыхаригъэлхъанэу рихъухъагъ.

Къалэм ишащэ кызэрэхигъэшыгъэмкээ, зэпахыре узмын анахь зызыниушомбгурэм вакцинэм имэхъанэ, ар зэрэтишыкагъэр къыдгурыон фае.

— Штаммыкээ «омикронир» тишъольтыркээ сымаджэхэм ашыщхэм къахагъэшыгъ ыкчи аш псынкэу

зиушишомбгүүнр инэшан. Джащ пае бэ тесымыгъашэу зичээзы иммунизациер скунэу исхүхъагъ. Сэ сшхьэ имызакьоу, кыспэблэгъэ цыифхэри, силофшэгъухэри узым зэрэщысихъумэштхэм сыдегупшысагъ, — кыуагъ Ахэр Адигэ Геннадий Митрофановым.

Аш зэрэхигъэунэфыкыгъэмкээ, нэбгырэ пэпчъ вакцинэм имэхъанэ зэхишикыкын, ипсауныгъекээ пэриохуу имылэмэ, зыхаригъэлхъан фае. Сыда пломэ, зэпахыре узыр нахь кызэтизэгъэуцощыр «коллективнэ иммунитет» зыфалорэр щылэ зыхъукэ ыкчи санитарнэ гъунапкэу агъэнэфагъэхэр аш кыгъоу зыдгэцаклэхэл ары.

Мыекуапэ имединэ учреждениехэм коронавирусым пэуцужырэ привикэр зыщахальхъэр чылэхэу къаццызэуахыгъэхэм зыпкь итэу иоф ашлэшт. Мобильнэ пунктэ «Гигантым» хэтим мафэ къэс сыхьатыр 10-м щегэжьагъэу 20-м нэс шыуеколпэн шыуульэкышт.

АР-м псауныгъэр къэухумэгъэнимкээ и Министрствэ кызэритигъэмкээ, щилэ мазэм и 30-м ехүулэу Мыекуапэ щыгсэурэ нэбгырэ 69 962-рэ вакцинациер аклуу. Къалэм «коллективнэ иммунитетымкээ» ишапхъэ процент 71,3-рэ фэдиз.

ЮШЫИНЭ Сусан.

ЕджапIЭХЭМ ашыщхэр зэфашигъэх

Пандемием ыпкь кыккыкээ ыкчи мы аужырэ тхъамафэм пэтхуу-утххур бэмэ кызэрятгъэмкээ ыпкь кыккэу Мыекуапэ иеджапIЭХЭМ ашыщхэр зэфашигъинхэу къэлэ оперштабын унашьо ышыгъ.

Блэкигъэ шэмбэтым кыщыублагъэу тхъамафэм кыккыкээ Мыекуапэ дэт гурит еджапIЭХЭМ № № 2-р, 3-р, 17-р, 18-р, 28-р, лицейхэу № № 19-р, 35-р, пэублэ еджапIЭХЭМ № 26-р пэудудыгъэ шыккэм тетэу еджэштх.

Джащ фэдэу мэзаем и 1-м кыщегъэжьагъэу джырии еджэпIЭХЭМ заулэ пэудудыгъэ егъэджэн шыккэм тешлагъэх. Ахэр: гурит еджапIЭХЭМ № № 9-р, 11-р, 15-р, 16-р, 23-р, 25-р ыкчи гимназиеу № 22-р.

Мы еджапIЭХЭМ ашеджэхэрэм япроцент 80-р мысмыаджэхэу, къэктон амал яэ зыхъукэ, кызэуахыгъинхэу унашьо ашыгъ.

Аш даалоу, кэлэеджаклохэм ашыщхэм коронавирус кызэуахыгъикээ ахэр зыщеджэхэрэ классхэр пэудудыгъэ еджэх. Аш нэмыккэу, классым ипроцент 20-р мысмыаджэу къэмьыккоми, зэфашигъинхэу унашьо ашыгъ.

Нэмыккэу гурит еджапIЭХЭМ япхыгъэ унашьохэр шхъафэу аштэштых, еджапIЭХЭМ пэпчъ иофхэм язынет ельтыгъэу ашшэштых агъэнэфэшт.

ДЕЛЭКЬО Анет.

ЛъЭПКЬ ДЖЭНЫКЬОР

(Иклюх.)

ләшләгүм къалоштыгь. Джаш фәдэу, ләшләгү-ләшләгүхэм-кә зэтэутыгъэу, Совет, колхоз лъехъанхэм аусыгъэ орэдхәри тирепертуар хэтэгъахъэх, къетэлох.

— Ахэм ащыццу о нахь уикласэр, Заур, къыт-фегъяюба.

— Ом изытет ельтытыгъэу шыкір мао, арышь, тәкү ымакъе шыкіләпшынәм тезгээпсыхъан, — Заур шыкіләпшынәр къештэ ыки макъэм зэшымышхэр къыргъэхъях, зызэтригъэпсыхъякъе, Абдзахэм яоред къыхедэш шыкіләпшынәкъе мекъамэр къызфыригъэхъожыз.

Нэгтой Заур къизиуагъэм щегъэжъагъэу Абдзахэм язеко орэд зыкытэтыжы, зэрэдунаеу щыпсэурэ адигэхэм ашэжъынэу хъугъэ, агу хэтысхъагъ. Сэри ыпэ рапшэу шыкіләпшынәр къызыштагъэм щегъэжъагъэу ар къесэло.

— Уапишъэр гъэсэн-гъэкъе уорист нахь мышими, адигэ ижъирэ орэдым сидэущтэу укыт-фекъонэу хъугъя?

— Ари боу къэбар гъэшлэгъон. Седжээ, сыйстудентэу, сята «Жыдум» идискхэр къис-лекигъэхъанэу хъугъэ. Адигэ ижъирэ орэдхэр зэрэшшогъэшлэгъонхэр ышшэштагъ. Апе сыйядэум къызгурмыгъян-кли хъун, ятлонэрэм, ящэнэрэм нахь сыйфащагъ, сыйг хэтысхъагъах. Etlani, сыйзеджэштагъям лъэпкэ зэфэшхъафхэр чысынгъех, ахэм апашихъе зыкъэдгэлэгъон, зядгъашэн фэягъеба. Аш къыхэкъеу орэдийхъем сядэунэу, къесонэу хъугъэ. Etlani къамылми сыйкыфекъягъ. Сышнахъяжъеу Platékъо Айдэмэр мафэ горэм тадэжжисэу къысэупчыгъы: «Шыкіләпшынә горэм уеуа, къамыл горэм уепща, орэдийхъ къеолуа?» — ылуу. «Хъая, — clyagъэ, — ау сыйфекъонэу сыйфай».

Арти, бжъэм хэшшыкыгъэ Ыэм-псымэ горэхэр шытхэу къылтэгъутэти, ахэм ахэлби, къызэрихи, трубэ къахихи епшэу ригъэжъагъ. «Мыр сыйд?» clyagъети, «мыр — къамыл», — ыуагъ. «Сыйг рехъы», — clyagъети, «ащыгъум зэгъаш», — ыуагъ. Джар къызэрэс-лункыгъэр сфикъуагъен фае, етлан сэр-сэрэу къесуубытнэу, зээгъашэнэу хъугъэ. Дзэм сыйшилээ, шапхъэхэр сэлкээзжыщтэу сшошызз, згъотырэ трубкэхэм сяпщэштэвъ. Плэклор бармыкъым пысхэу

сепшэу хъущтыгъ. Джы мары 2008-рэ ильэсүм къыщыбула-гъэу непэ нэс къамылэр стул-шырэп. Iofoшләм сичэсми, унэм сисми, сыйг къыптыладэу мэхъу. Сыйг нахь хэтысхъанэу хъугъэ къамылэр шыкіләпшынәм нахь. «Хъаламэт lof хэль мыш» тэ-иошь таклэнакъе. «Цыиф къызэ-рыком къыригъэон ылъекы-штэп» тэло. Мундштуки, трубки зыпари ылупэ пыльэп, тепшээ къетэгъяло.

Заур къамылэр къештэ, къепшэ, ижъирэ адигэ мекъамэр, гум хэтысхъеу, къыргъяло. Ижъирэ зэмнхэм яджэрпэдже-жъэу ар къыднэсъжыгъэм фэд. Блэкыгъэ ләшләгъухэм ясурэт-хэр нэгум къыкыгъеуцох, лы-гъэшлэпэ иильэс фыртынхэр лъэпкэнын итарих къыхэнагъях. Заур игүшүэл къыпредзэжы:

— Мыр хъульфыгъэ Ыэм-псымэ къодый, сыда пломэ нэ-гур дырещкэны укъепшэ хъумэ, шапхъэу пылымкэ. Бзыльфы-гъэмкэ емыкъу ынэгу решэкыгъэу къамылым къыригъэонэу. Арышь, къызшежъагъэм щу-благъэу хъульфыгъэ Ыэм-псымэ макло мыр.

— Къызшежъагъэр Аицмэз...

— Ари, тэрээзэу къэоло, нарт Аицмэз. Ежыр чыгъ члэгъым чэлээу, къутамэу къамзэгумэ рашхыкыгъэм жьеу къефэрээм мекъе гъэшлэгъонхэр къытызэ гу льти, ежым аперэу ышынэу хъугъэ къамылэр. Зы бгүумкэ фыжымкэ къе-штэу хъумэ дунаир дахэ хъущтыгъ, къэгъагъэхэр

къэтгэмыштыгъэх. Шуцләмкэ къызепшэрэм нэшхъэигъ къэхъу-щыгъ. Джары къэбареу пыльыр.

Къамылми, шыкіләпшынәм якъегъэон Заур зэфэдэу хъалэмэтэу къыдэхъу. Дзэм къу-лыкъу щихы къызэкъожым, ләпэләсээ Platékъо Айдэмэр фишигъяэ шыкіләпшынәр хихыгъэльяжом гъогогу щифэхъугъ. Юсып Заур ижъирэ адигэ орэдхэм къэяука-лэу ялэм ишапхъэхэр фольклорнэ купэу «Жыдум» хэтэу къыләкъехъагъях. Адигэ лъэпкэ музыкальнэ Ыэм-псымэхэм яоркестрэу «Джэгуком» хэтгэж. Гъэзетэу «Адигэ ма-къэм» итхыгъэхэр къыхиутэу къыхэхъыгъ. Заур ятэ — Юсып Тахыр ыкъо игультэу къыгъэу-щи, Урысюм ижурналистхэм я Союз хэхъанымкэ щысатехыпэ фэхъугъ. Заур сэнаущыгъэу къызкууихыгъэхэр лъэпкэ лъапсэм игъэптиэн фэорышэх.

— Мыгъэ Адыгэим къэралыгъо гъэпсыкъе илэ зыхъугъэр ильэси 100 зэрхъурэр хагъэунэфы-къицт. Адигэ автоном хэкур тилэ зыхъугъэм щыулагъэу лъэпкэ куль-турэр къагъэгъунэ, лъа-гъэкъяатэ, къэралыгъо ансамблэхэр, творческэ купхэр тилэ хъугъэх. О къызэрэпи Iofo Иырэмкъе, непэ сыда нахь хэхыгъэу лъэпкэ искусствэм, культурэм зыкыгъа-загъэр?

— Лъэпкэ культурэр Iухэ-lykъ, мыльку къыхэкъинзу щытэп. Ежь лъэпкэ культурэм лэ-шэгъу чыагъэкъе мылькур ри-гъэкъугъэу щыт. Мыр тэлэ-зыжынэу тэрэп къызшежъа-гъэр. Тэ зыр арэп мы лъэпкэ культурэм зыфэгъэзэжъырэ, нэмэйк шыольырхэм гу ашылтыстагъ. Непэрэ мафэм техникэм ыуж титэу тэлэу тэлэ-зыжынэу хъульэн фае. Ари лъэпкэхэр джы якультурэ зыкы-лъыбынэжъхэрэр къаалтэхъынэу. Бзэм, хабзэм якъеухъумэн зыратынэу зыкэхъугъэр.

— Заур, къэлакъэхэр узи-пээш «Джэныкъо» ку-пым хахъэх, сидэущтэу ахэр орэдийхъэм язэгъэ-шлэн хэцагъэ хъухэрэ?

— Къэлакъэхэр бэу къесэ-плэнэу хъурэп, сыда пломэ ежь орэдьыр, адигэ орэдийхъыр, къи-ны къафэхъу. Бзэр зыуултыр нахь маклэ мэхъу, аш ылпъ къикъеу еджаплэ шеджэу зы нэбгырэ закъу къытхэтэй. Тэ-гъасэ, тэгэлажъэ. Аш нэмэйкэу Пшыжъхаблэ щыщэу Бытэхээ Адам къытхэт, нахыжэ дэдэр ари. Джыракъыеекъе улабэмэ Мерэм Аскэр, Хъакъурынэхъяблэкъе — Бгъош Рустам, Пашло Айдэмэр. Бзыльфыгъэ закъу къытхэтэй Хъамырзэкъо Зурет. Икъежаплэ щыулагъэу, 2014-рэ ильэсүм, Нэгэрэкъо Кызыбэч ари мыр зыгу къыхэгъагъэр. Ашыгъум «народнэ» цэ тилагъэп. Кружок плышшую тыштыгъ, тифаэмэ тышэхахъэу, тышэхэкъэу.

Шапхъэу тхэлтыгъэр орэдэу къыхэтидзэштэйм ылпэкэ аш пыль къэбарыр къэтгүатэштэгъ цыифхэм нахь къагурыонэу. Шхъаджыгъу къыштэрэ орэдьыр ари къы-лощтагъэ. Сэ ансамблэм си-рипаштэу ястырэ армырэу, агу нахь къыштэрэм хэдгэдэхээзэ тирэкъо. Амакъе нахь зыфытэгъэпсихъагъэр къыхахы, ари шапхъэу хэтхыгъэр. Бастэ Аси-ет зипэшэ ансамблэу «Ащэмэз» тэзэгүсэу пчыхъэзэхахъэ дэт-шынэу хъугъэ. Зэдедгаштэу адыгэ орэдийхъэр къэтгүагъэх, ижъирэ орэдьыр, аш икъэлокъе шапхъэхэр пкъэу тфэхүгъугъэу тыхырэкъо.

— Дэлгэгъохэр шуу-Иштха, фестивальхэм шууахэлэжээштэ, мы ильэсүмкэ сид жыгъэ-нафэрэр?

— Мы ильэсүм, пандемиер нахь зээлакъомэ, пэсэрэ орэдийхъэр жъамэм фэд, узээшынэу щытэп, уедэу зэптиими, ау нахьыбэ къызэретшалэ тшоигъом

ыпкъ къикъеу, техникэ тэлэу хэдгэхъанэу, орэдийхъоми ишапхъэ тымыгъэкъодэу, тыфай нэмэйкэ районхэмэ закъышыд-гъэльэгъонэу. Тирепертуар хэт орэдхэр тэлэу нахь ттхаклумэ къырдгэхъонэу, пэсэрэ къэуя-къэхэр тымыгъуушэнхэу, къе-дэуштэр нахьыбэ хъунэу. Ала-хым къыддигъэхъумэ, джар тигхээл! Тахэлэжъэнэу нэмэйкэ шьольырхэм фестивальхэр ашы-зэхэхэмэ, зээу тыхызэкъе-къоштэп, тахэхъашт, тахэлэ-жъэшт. Сэ сицикъу гъэжъягъэу лъэпкэ культурэм си-хэт. Непэрэ къызысштагъэр, сята культурэм и Унэ ишащэу үтэгъ, арышь, культурэм сыйкыххъу-хъагъэу пломи ухэукъоштэп. Сышыхуи фортелианэм то, сыйнхыкъи фортелианэм, пынэмэ яо, сишихъэзгүсийи хы-шыншоштэп, тахэхъашт, тахэлэ-жъэшт. Сэ сицикъу гъэжъягъэу лъэпкэ культурэм си-хэт. Непэрэ къызысштагъэр, сята культурэм и Унэ ишащэу үтэгъ, арышь, культурэм сыйкыххъу-хъагъэу пломи ухэукъоштэп. Сышыхуи фортелианэм то, сыйнхыкъи фортелианэм, пынэмэ яо, сишихъэзгүсийи хы-шыншоштэп, тахэхъашт, тахэлэ-жъэшт. Сэ сицикъу гъэжъягъэу лъэпкэ культурэм си-хэт. Непэрэ къызысштагъэр, сята культурэм и Унэ ишащэу үтэгъ, арышь, культурэм сыйкыххъу-хъагъэу пломи ухэукъоштэп. Сышыхуи фортелианэм то, сыйнхыкъи фортелианэм, пынэмэ яо, сишихъэзгүсийи хы-шыншоштэп, тахэхъашт, тахэлэ-жъэшт. Сэ сицикъу гъэжъягъэу лъэпкэ культурэм си-хэт. Непэрэ къызысштагъэр, сята культурэм и Унэ ишащэу үтэгъ, арышь, культурэм сыйкыххъу-хъагъэу пломи ухэукъоштэп. Сышыхуи фортелианэм то, сыйнхыкъи фортелианэм, пынэмэ яо, сишихъэзгүсийи хы-шыншоштэп, тахэхъашт, тахэлэ-жъэшт. Сэ сицикъу гъэжъягъэу лъэпкэ культурэм си-хэт. Непэрэ къызысштагъэр, сята культурэм и Унэ ишащэу үтэгъ, арышь, культурэм сыйкыххъу-хъагъэу пломи ухэукъоштэп. Сышыхуи фортелианэм то, сыйнхыкъи фортелианэм, пынэмэ яо, сишихъэзгүсийи хы-шыншоштэп, тахэхъашт, тахэлэ-жъэшт. Сэ сицикъу гъэжъягъэу лъэпкэ культурэм си-хэт. Непэрэ къызысштагъэр, сята культурэм и Унэ ишащэу үтэгъ, арышь, культурэм сыйкыххъу-хъагъэу пломи ухэукъоштэп. Сышыхуи фортелианэм то, сыйнхыкъи фортелианэм, пынэмэ яо, сишихъэзгүсийи хы-шыншоштэп, тахэхъашт, тахэлэ-жъэшт. Сэ сицикъу гъэжъягъэу лъэпкэ культурэм си-хэт. Непэрэ къызысштагъэр, сята культурэм и Унэ ишащэу үтэгъ, арышь, культурэм сыйкыххъу-хъагъэу пломи ухэукъоштэп. Сышыхуи фортелианэм то, сыйнхыкъи фортелианэм, пынэмэ яо, сишихъэзгүсийи хы-шыншоштэп, тахэхъашт, тахэлэ-жъэшт. Сэ сицикъу гъэжъягъэу лъэпкэ культурэм си-хэт. Непэрэ къызысштагъэр, сята культурэм и Унэ ишащэу үтэгъ, арышь, культурэм сыйкыххъу-хъагъэу пломи ухэукъоштэп. Сышыхуи фортелианэм то, сыйнхыкъи фортелианэм, пынэмэ яо, сишихъэзгүсийи хы-шыншоштэп, тахэхъашт, тахэлэ-жъэшт. Сэ сицикъу гъэжъягъэу лъэпкэ культурэм си-хэт. Непэрэ къызысштагъэр, сята культурэм и Унэ ишащэу үтэгъ, арышь, культурэм сыйкыххъу-хъагъэу пломи ухэукъоштэп. Сышыхуи фортелианэм то, сыйнхыкъи фортелианэм, пынэмэ яо, сишихъэзгүсийи хы-шыншоштэп, тахэхъашт, тахэлэ-жъэшт. Сэ сицикъу гъэжъягъэу лъэпкэ культурэм си-хэт. Непэрэ къызысштагъэр, сята культурэм и Унэ ишащэу үтэгъ, арышь, культурэм сыйкыххъу-хъагъэу пломи ухэукъоштэп. Сышыхуи фортелианэм то, сыйнхыкъи фортелианэм, пынэмэ яо, сишихъэзгүсийи хы-шыншоштэп, тахэхъашт, тахэлэ-жъэшт. Сэ сицикъу гъэжъягъэу лъэпкэ культурэм си-хэт. Непэрэ къызысштагъэр, сята культурэм и Унэ ишащэу үтэгъ, арышь, культурэм сыйкыххъу-хъагъэу пломи ухэукъоштэп. Сышыхуи фортелианэм то, сыйнхыкъи фортелианэм, пынэмэ яо, сишихъэзгүсийи хы-шыншоштэп, тахэхъашт, тахэлэ-жъэшт. Сэ сицикъу гъэжъягъэу лъэпкэ культурэм си-хэт. Непэрэ къызысштагъэр, сята культурэм и Унэ ишащэу үтэгъ, арышь, культурэм сыйкыххъу-хъагъэу пломи ухэукъоштэп. Сышыхуи фортелианэм то, сыйнхыкъи фортелианэм, пынэмэ яо, сишихъэзгүсийи хы-шыншоштэп, тахэхъашт, тахэлэ-жъэшт. Сэ сицикъу гъэжъягъэу лъэпкэ культурэм си-хэт. Непэрэ къызысштагъэр, сята культурэм и Унэ ишащэу үтэгъ, арышь, культурэм сыйкыххъу-хъагъэу пломи ухэукъоштэп. Сышыхуи фортелианэм то, сыйнхыкъи фортелианэм, пынэмэ яо, сишихъэзгүсийи хы-шыншоштэп, тахэхъашт, тахэлэ-жъэшт. Сэ сицикъу гъэжъягъэу лъэпкэ культурэм си-хэт. Непэрэ къызысштагъэр, сята культ

Іэтажъохэмкіэ Интернетыр зэрар

Тишиіэнныгъэ чыпіешхо щызыубытырэ лъэнныкъохэм Интернетыр зэу ашыщ. Дунэе хытыум зыіепищэхэрэм япчагъэ ильэс къэс нахыбэ мэхъу. Интернетым уасэу илэр кызыгурьон зыльэкыщтхэр дунэе хытыур лъэнныкъо зэфэшхъафхэмкіэ шуагъэ кытэу кызыфэзгъэфедэхэрэр ары. Непэ дунаир зэрэхъугъэмкіэ, цыфхэм янахыбэм Интернетыр ямыіэу ящиіэнныгъэ альэгъурэп, кын къащэхъу. Сыда пломэ, ар гүунапкъэ зимыіэ шьофышху щит, аш цыфхэм аштоғъашігъоныштыр зэкэ рагъотэшт.

Тильэхъанэ цыфхэр джащ фэдизэу Интернетым епхыгъэ хъугъехшь, наркотикым зэрэзыіепищэхэрэм фэдэу ящиіэнныгъэ ар пытэу хэуцугъ. Интернетым цыфыр «ельхъаш» ихтыту «рельшаш».

Шыпкъэу плон хъумэ, Интернетыр зэрар, анахъум кілэццыкъухэмкіэ. Сыда пломэ, файфмым, цыфым идунэетыкіэ аш зэшегъакъо, зэнбэджэгъухэр, зэлахъулхэр зэукахъахэр зэдэгущыігъехэрэр. Интернетымкіэ зэфэтихнэр, зэкіеупчэнхэр нахь іашхэх къыхахы, аш къыхэкъеу непэрэ щыіекіакіем изэпхыныгъехэр алэкіезых. Зыпари пэриохуу къыпфемыхъоу Интернетым узыфее къэбарыр ибгъотэн пльэкыщт. Зыныбжь икугъехэмкіэ аш шуагъэ къытынкихъун, ау кілэццыкъухэр заджэхэх ыкыл зэплыхэх мыхъушт сайтхэри ахэм мымакъеу зерахэтхэр къызыдэлгүйтэкіэ, Интернетыр кілэццыкъухэмкіэ зэрарэу щит.

Кілэццыкъухэр къэхъумгъэнныр ыкыл гупсэфыныгъэ егъэгъотыгъэнныр, джащ фэдэу социальна хытыум инэклубъохэм ашызерахъэрэ бзэджэшлагъехэм зыныбжь имыкъугъехэр аштухумгъэнхэр пшъэрлы шхъалехэм зэу ашыщ.

Къыткіхъухъэрэ ліэужхэр Интернетым епхыгъэ зэрэхъухэрэр дэй. Мы гумекыгъом лъэнныкъуабэ къызэльеубыты. Кілэеджаклохэм ягучуши пшын хъумэ, социальна хытыум япхыгъэхэр нахыбэ мэхъу, Іэтажъохэр анахъеу зыпызыщэхэрэр онлайн-джэгунхэр ары.

Психологхэм зэральтырэмкіэ, Интернетыр — лъапсэ зилэккыялан, аш ишуагъекіэ ныбжь зилэхэм ыкыл кілэццыкъухэм

Къыткіхъухъэрэ ліэужхэр Интернетым епхыгъэ зэрэхъухэрэр дэй. Мы гумекыгъом лъэнныкъуабэ къызэльеубыты. Кілэеджаклохэм ягучуши пшын хъумэ, социальна хытыум япхыгъэхэр нахыбэ мэхъу, Іэтажъохэр анахъеу зыпызыщэхэрэр онлайн-джэгунхэр ары.

Интернетым ихъяа ягучуши къэпшын хъумэ, социальна комплекс зилэхэр аш бэу щызвэлокіэх. Психологхэм къызэралорэмкіэ, тутынам, аркынам ыкыл наркотикым ашыцагъехэм афэдэу социальна хытыум бэрэхэсийм ипсихике зэшэктю, арэу зыхъукъе, ар цыфымкіэ зэрар. Ахэм уцхэмкіэ уялээнэу щитэп, ау мы гумекыгъом пэшүеклонным фэбгъесэнхэ пльэкыщт. Ашхъе фимытыжхэу мыш епхыгъэ хъугъе цыфхэм яшэнзеккыуакіекіэ, яакыл зэхашлекіэ кілэолекіэ шхъаф къафэбгъотын, хэушхъафыкыгъеу ахэм уадэлжэхэн фое.

Психологхэм ыкыл врачхэм аштыцагъэм Интернетыр узкіэ альтигъэрэп. Ахэм къызэралорэмкіэ, аш щынэгъончъеу щит, аш пышагъэ хъухэрэр щыіэнныгъэм епхыгъэ цыфхэр ары. Ау аш

фэдэ екіолакіем специалисты-бэмэ дырагъаштэрэп. Сыда пломэ, ашхъе фимытхэу социальна хытыум хямыгъэ хъугъе цыфхэм, анахъеу кілэццыкъухэм, Интернетым бэрэ зэрэхъэм къыхэкъеу япсихике зэлхэе, аш зытыращэжжы, ныбжьыкіхэм аштыцагъэм янэятэхэр аукыжхэу юхахэкъы.

Чыпіэ кын ифэгъэ сабыйм узэрэдэзекіощт, узэрэдэгүччи-шыкіем мэхъанэшко ил. Нахыжхъэр ахэм атекуюхэу бэрэ къыхэкъы, ар адрэхэм агу раубытэ. Іэтажъом ыіэ зытырищэжжыным лъапсэу фэхъуэрэ янэ-ятэхэм сотовэ телефоныр зэрэхъигъэр ыкыл компьютерыр зэрэфыпаупкыгъэр ары.

Уегупшысэмэ, мыш фэдэ екіолакіем зи мыхъун хэмэлтэйм фэд. Ны-ты пчагъэхэм мыш фэдэ пүнүгъе шыкіэр къызфагъэфедэ, урокхэр зымышыжхэгъе е тэрээзу мызекіорэ якілэхэр агъасхэу алоээ, мобильнэ телефонхэр алахых, компьютерыр, Интернетыр агъэфедэн фимытхэу унашо афашы е ахьшэу аратырэм къыщагъакіэ. Ыпекіэ къызэрэслуагъеу, аш зи дэй хэлъэп, ау кілэццыкъум ипсихике мыпүтэмэ, мыш дэжым ыіэ зытырищэжжыным зэрильэкыщтыр нахыжхъэм зыщагъэгъупшэ хъуштэп. Аш даклоу, непэ щыіэнхэм янахыбэр иошшэнхэм

дехыхых, янагъо зералыгъыщт ахьшэр къагъехъенным пыльых. А уахътэм ясабийхэр ашэгъупшх, анаэ атемытэу ахэр еж-ежыгъэрэу къехъух. Мыш дэжым зыныбжь имыкъуягъем упчэжъэгъу къыфхэхун ыгьотырэп. Шыпкъэ, непэрэ щылакіем ны-тыхэм къинишо альэгъу, иошшаплэ улумытэу, лэжаплэ къэмыхъеу улсэун пльэкыщтэп. Ау, сид фэдэу щитми, уисабий унаэ төбгээтин, аш игумэкыгъохэм зашыбъэгъозэн фое.

Специалистхэм зэральтырэмкіэ, зыіэ зытэзыщэжжыным мурад зилэхэр игъом къыхэбгээшхэмэ ыкыл ахэм іэплигъеу дэгүү ягъэгъотмэ япсихике зэтебгъэцжокын пльэкыщт. Апрапшэ гурыт еджаплэхэм япсихологхэм кілэеджаклохэм ыкыл ахэм янэ-ятэхэм хэушхъэфыкыгъеу адгүшгүйнхэ, Іэтажъохэм аш зытыращэжжыным зызыуухумэхэрэ программэ хэхыгъе ялэу, аш игъекотыгъеу дэлжэхэнхэ фое.

Кілэццыкъухэм тинеушири мафэ лягъэкотшт, непэ ахэм гьогоу къыхахырэр ары талэкли зэрэпсэуцштхэр. Арышь, ны-тыхэм ямызакъу, пстэуми тызэгъусэу ахэр гьогу занкэм темыкынхэм тишишыпкъеу тыпшылын фое.

КИАРЭ Фатим.

ЛъЭПКЪЫМ ИГЬашІЭ ЗЭЛЛЬЫТЫГЪЭМ ТЫФЭЖЬУГЪЭЛАЖЬ

Дунаим цыф лъэпкъ зэфэшьхъафыбэу щыпсэухэрэм жэрыгүабзи, зэкл пюми хъунэу, тхыбзи ял
Тэ, адыгэхэм, тынасыпышбу: тильэпкъ лъэпсэ пытэ ил, тижэргүабзэ дунэе культурэм хэуцуагь,
тильэпкъ литературэ ныбжыкъи гъэхъэгъешбухэр ешых, шээнгъэ куухэр зыльэпсэ бзэ
лофшлагъэхэри тилэх.

Езыгъэджэшти, рагъэджэшти, зыщеджэштихэри, зереджэштихэри, нэмыхыкырэштихэри, зэрэтихэмтырэгушхо. Ау щыт нахь мышлэми, щынклагъэхэр мы тофыгъомкэ тицэх. Ахэрзэлььтыгъэхэр зэфэшхъяфых. Ахэмкликэй та��ытегушынэн.

Лъэпкъ ублеплэ еджаплэхэр щылэ зыхъуѓэхэр блэкыгъе ліашлэгум ия 20 – 30-рэ иль эсхэр ары. Адыгэ кілэлцын-клюхэмэр ныбжыккілэхэмэр шлэнэгъе-гъесэнэгъе зыщызэррагъегъотыштхэр, езы-гъэджештхэр, зереджэшт тхыльхэр ыклин нэмэйкхэр зэгъэгъотыгъэнхэр охътэ кілэкым гъэпсыгъошлугъеп...

А уахтэр куягъэ, текыгъ. Шыкур, езгъеджштхэр, зыщеджштхе еджпэлэ зэтэгэпсыхаагъэхэр, зэрдежштхэ тхыльхэр ти!эх. Нэмык! Іэпүэгъоу ящикиагъэхэм япчыагын ренэу нахь хэхьо. Ахэр Іэбуытыгпэ шыхьааэу штаажэу, еджкан!эхэм адыгабзэм изыгъяаш!эн нахь ашыгъэлзэшыгъэн, нахь шуягъэ къытэу лъэпкъ юфыгъохэр ашызэхшэгъэнхэ фое.

Цыфым бзэу зэригчашээ шлоигьор научнэ лъэпсэ пытэм тетэү зээвшэлгээным пае ишкыгэлгэштхэр гъэунэфыгъэхэй, зэблэу имыгэу ямэхьани, якъэуаки, ятхыкИ, ягъэфедаки зыкыныгъэ, зэдэштэнгъэ хэлтын фае. А нэшэнэ шъяха-Іехэм янахыбыр тиадыгабзэ Ѣгъэфедагъэху плъытэштми, джы къызнэсыгъэми зэнэкъокуухэр къыззэбэкырэ, зэдэштагъэ хууным пэчыжъэ хэбзэ маклэптийэр. Гъэсагъэхэм ахэм бэрэ ягугуашы, атхы, зэнэкъокуух, ау зэдэштагъэ ялэным наргэсирэп. Зэнэкъоку мыухыжь зи|э бзэр ренеу зыгорэм фэныкъу, зыфэныкъор гъэнэфагъэ, ашэ, ау бзэхэб-зэ зэдэштагъэм ебгъуклохэу маклэп къызэрэхэкырэр, хэти иеплъык|э нахь шлотэрэз. Ар бзэмкэ улгэшху, узышху. Аш та тиалыгабзэ непа егъэсымалжа.

Аш тэ тиадыгабзى непэ егъэсымаджэ....
Адыгэ еджап!эм ыныбжь ильесишъэ хуьгэ нылэп, ау а охътэ кіекъым еджэ-гъэсагъэхэр тиэнхэм пae мак!эм еджап!эхэм юфэу ашлагъэр. Агъэфедэ-щхэ тхыльхэм, зэрэрагъэджэцхэ шы-кіэ-амалхэм, йэпү!эгъу-нэрыльгъухэм охътэ гъэнэфагъэхэм къагъеуцурэ пшъэ-рыльхэм адиштэу зэхъокыныгъэхэр афэхъуьгъэх. Ахэр кыык!этотыкыыжынхэр арэп, ау кіек! дэдэу ахэм ащищхэм ягуьу къэтшыжын. Блэкыгъэр икъоу умыш!эмэ, непэ юфык!эу ипхъухъащтым ушыгъоцхэни, зэрар кыыхын ыльэкыщт. Ары тиегъэджэн-пуныгъэ къехъулагъэри. Урысыем ит еджап!эхэм урысыбзэк!э зэрашызэрагъаш!эр тхыльхэу естествоз-наниер, тарихыр, хыисалыр, географиер тильэпк! еджап!эхэм апае адыгабзэк!э зэрадзэкыыщтыгъэх. Ахэм ащищых: Гу-рянов В.В., Яковлев П.Н. Красная учеб-ная книга: 3,4,5 годы обучения. – вып. II / Пер. с рус. А.С. Тлябичева, Ю.К. Намитоков. – Краснодар, 1933. (Латин-ская графика); Терехова Л.Г., Эрделии В.Г. География: Учебник для начальных

школ. – Ч. II. Четвертый год обучения.
– Краснодар, 1933. – На адыг. яз. (Латинская графика); Попова Н.С. Учебник арифметики для начальных школ: Второй год обучения. – Ч. II. – Краснодар, 1935.
– На адыг. яз. (Латинская графика) ықы мыхэм анэмсыкыбэхэр.

Алэрэмкээс: мы лъэхъаным хэкум исадыгэ ныбжыкыкэхэм урсысыбзэр зышшэү ахэтэгыр зырыз дэдагь пломи ухэмь-укъончуу къысшшооши.

Ятъонэрэмкъэ: специалистхэм зерагъеү-нэфыгъэмкъэ, еджаклом шлэнгъэ пытэ-и/э хъуным пае апэрэ лъэбекъухэр-егъеджэн-пүнгъэмкъэ зэрэзэхэшгъэн-фаер ежь а сабыим иныдэльфыбз ары. Ар тышыгъупшэу е зыгорэхэм яштоигъуа-гъэкъэ ар ащэгъупшэшь, «урсы» тэхъу, адыгэ еджаклор еджаплэм апэ зэрэклоу-къыгурымылорэ бзэмкъэ шлэнгъэ едгэ-гъотынэу етэгъэзы. Шлэнгъэп ыгъотырэр- – къыралорэу джыри къыгурымылорэр-еэзырэу зэреггашшэ, къин ельэгъу, ип-саунгъэкъэ къегуао, еджаплэм фэмы-ежхэми япчъагъэ нахыыбэ мэхъу...

Ситхыгъэ еджэхэрэм ашыщхэм агуу
къэкыжынэу сыйэгугы - 1990-рээ
ильэсхэм адыгэ еджаплэхэм апэрэ -
яплэнэрэ классхэм зэкэм урыс еджэ-
нымрэ тхэнимрэ афэшьхахэр адыга-
бзэктэ зэраггашэу ильэс заулэрэ
лэжьагъэх. Аш шохьэшхо кытыгъ.
Ау-
ари зэптугъэ. Klo зилажьэр о къашэ...
Гъэнэфагъэу къэслон слъэкыыштыр:
адыгэ ублэпли классхэм арысхэр ады-
габзэктэ егъэджэгъэнхэм охтэ благъэм
тегъэхъэжыгъэнх фаех. Ар сэрэп къэ-
зылорэр, лъэпсэ пытэ зиэ наукэр ары-
нахъ.

Мы аужырэ ильясипш! заулэм цыфхэр нахъ зыгъэгумэкіхэу, зэхахъэхэми, радиоми, телевидениеми, гъэзетхэми, еджаплэхэми зыщатегущызэрэмэ ащищюгыгүйтли язытет нахъ зыпкь игьеуцогъянном пae шэгъэн фаехэм, сэ си-шэгъэнде, шэгъэн дэгүй хэсэнчийн.

шлошкэ, кэккэу ягугу къесшын.
1. Шэн-хэбээ зэхэтыкэ дахэу цыфым
къызышиш! эжкырэм щегэжьагтэу
апсыхъэу, ныбжкыкэхэр зэралхуухэу,
нахыжкхэм ренэу япшьэриль шыхаалеу,
зэшкыоуи е мыгъэтэрэзыгъэ дэдэу
къызэрэхкырэр ары.

Шэн-хабзэхэр ныбжыкIэхэм зэяолокэ, яогъэльтэгъукэ федэшхо къызз-римытыштыр хэтки нафэ, дахэр ятымы-гъэльэгүмэ, ятымыгашэмэ.

Арэүүтэй ар ренэү щытыгъэп, ау непэаш нээзыгъэсигъэр тэры. Ар сэзыгъаорищыл.

Тыгу къэдгъэкыжын: «...Егъэджэн урокхэм ыкыл урок ужым пүнүгтээм икъекуалтэхэр нахь игъектыгъэу щагъе-федэштыгъэх, анахьэу ублэплэ еджа-піэхэм. Ау 1993-рэ ильясым къышгээжьягъэу адыгэ зэхэтыхкэ хабзэхэр егъэджэн (учебнэ) планым предмет шхъяфэу зэрэххягъэм инэу ны-тихэри, кілээгъаджэхэри, кілэеджаклохэри,

и, зэкэлтэй хүнэү, тхыбзи я. Зэдэг дунээ культурэм хэуцуагь, хэр маклэп: тиреспубликэ, тираонхэм, тикээлэ шыхъялэхэм, типсыхъохэм, титхаклохэм ацлэхэр кэлээджаклохэм икъош ашлэхэрэп...

Адыгэ Республике закъор арэп арэущтэу зиоф щытыгъэр, Урысъем ишьо

Цыф жъугъэхэри ыгъэгушшогъагъэх
(Цүекъю Адый Алыга макь 12.02.2005)

(Цуекъо Алый. Адыгэ макъ. 12.02.2005). А юфыгъор тэрэзэу гъэцкэлгъэ хүнны пае хэбзэ юф хэльэу адыгэ хабзэхэмкээ кэллэеджаклохэм шлэнэгъэу альотын фаехэр зыщыгъэунэфыгъэ программэхэр, тхыльхэр, кэллэегъаджэу езыгъэджецтхэр ильяс псам зеджэхэрэ ужым дипломхэр аратыжыхээзэ, юфхэр шуягъэ хэльэу реклокыгъэх. Юфым шуягъэу къытыхэрэ къызыщыраотыкырэ лэнэ хураахэр пчыхъэзэхахъэхэр, олимпиадэхэр, конференциехэр мызэу, мытлоу зэхащагъэх. Аш фэдэ юфшлакэр къызыщыраотыкырэу статья пчыагъи, шхъафэу сборник ини, нэммыкхэри къыхаяутыгъэх.

Мыш федэ къытэу, ар аштагъэу
фаехэу, ыгъэгушохэу щытызэ, 1офыр
къызещыкъуагь...

Кызылъыхъэр, зыщыпсэурер, къэзыуцухъэрэц цыфым ицыкүгъом щегъэжъагъэу зэригъэмхэнэ фаех, шу ыльээ

гүнхэ ыкы къыухъумэнхэр ишшъериль шхъялэх. Тиеджаклохэм тхыльхэу еджа-плем щагъэфедэхэрэм бэу бгыу пстэум-кээ, п сончиг о сохашаа (гармоническая

кэ гъэсэнгъэ-зэхашэ (гармонический зэхаш) ялным пае тэошь мы чым тет къэралыгъо инхэр, ячыгу, яхъишни лэжыгъэу ашлэхэрер, япсыхъохэр,... - зэкэ ятэгъашэ. Шыпкъэ, ахэм зэ дэгүү е дэи cloy уасэ къястрырэп, ар зиофф шээнрыг гъэнэфагъэх. Ау тиреспубликт иеджаплэхэм ашызэрхъэрэг ёгъэрджэн-пү ныгъэ ювшээнрыг зэрэзэхашэрэм сэгье гумэкъы. Ар нахь гурьиогъошту хъуным пае шыса горэ къэсхыхын

нае ўысээ горэ күэсхын.
Ильээшил пчагъяхэм зесэгъаджэхэм
еджаплэхэм ялофшлаклэ сизыльтэплэхэм
нэмэык льэнхийхэм нааф кысфашыг
еджаклохэм алзлагъэр, къэзыуцуухъэрэр
мафэ къэс янэпльэгъу итыр, яхшишээ
ягографие, якультурэ щыщэу ашлэрэр
мэклэ дэд. Ар кыиушыхъатэу щылэ щысээ

ащағъэунәфхи, еджапIәхэр зэрдежжәхэр учебнә планхәм шъольыр (чыпIә) компонентхәр (лахынгъохэр) ахагъәхъанхәу фитыныгъәхэр щылә хъугъәс. Ахәм афәдә фитыныгъәхэр чыпIә гъэорышапIәхәм къаратыгъәм тетэу шъольырхәм яхшишьә, ягеографие, якультурә зэрэззәргъәшшәцт ыкIызыщызәрагъәшшәцт амалхәр щылә мәхъүх. Гүшүләм пае, тиреспублика охътә кIәккым мыш фәдә тхылыкIәхэр къышыхаутых: Математика: 2 класс. – Майкоп. – 1989. – На адыг. яз.; Клепеннина З.А. Природоведение для 3 класса. – Майкоп, 1991. На адыг. яз.; Бочкарева И.В.. Щербатина Л.Д. Моя Адыгея: Краеведческое пособие для учащихся. – Майкоп, 1992; История Адыгеи: Учебник для 10 – 11 классов. – Майкоп, 1992; Анфимов Н.В., Джимов Б.М., Емтыль Р.Х. История Адыгеи: 8 – 9 классы. – Майкоп, 1993; География Республики Адыгея. – Майкоп, 1995 ыкIызыщызәрагъәшшәцт амалхәр.

Урысыем щагъэфедэрэ программэхэм чынпэ материалыхуу ахэбгъяуцон пльэкы-штхэр къызыщыдэлтыгъэ программэ тедзэхэри щынэхэ хувьгъэ. Пчагъэмкэ мини б хью Адыгейим игеографическэ атласхэр аперэү къыхаутыгъэх.

Джа шЛОГъЭШХО КЪЭЗЫТЫРЕ «ПЛАСТЫШХОМ» ИЛЬЕС ЗАУЛЭРЭ ҮГҮРЭРАЗЭХЭУ ЙОФ ышлағы: адыгэ хэбзээ-зэхэтыкхээр хэвшылхуу еджакломэ ашлэхеүи агъэцакхээүи хуугъэ, чыпилэ материалыри еджакломэ захашлаға.

зэхашаагэ...
Джааш фэдизыр джы еджаплэм чэлтыв-
жьэп...
Узэгупшысэн зыхэль тофигъохэр кэкл
шыныкъэу тыгу къэдгээкыжыгэх. Тыгу
къэдгээкыжыгэх къодыгу щымытэу,
зыфэдгээзэжын фаехэри ахтыхэклэ

ЦҮЕКЬО Алый.
Кіэлэегъэджэ шіэнныгъэхэмкіә кан-

Мыекъуапэ шхъафит зэршыжыгъэр

Нэмийц техаклохэм зэлъаубытыгъэ Мыекъуапэ шхъафит ашыжынэу загъэхъазырызэ, я 9-рэ горнострелковэ дивизион Кавказ күшхъэхэр кызэрэзэпичигъэр зими фэмыдэ лыгъешхоу плъйтэн плъэкыщт.

Лыхъужьныгъэ зэрхъагь

Кымэфагь. Күшхъэхэм осир атизыгъ, уашызеклоныр кынныгъ. Дивизион маршурутуу «Псышуп — күшхъэ зэпрыкылэу Хъакыу — Черниговскэр» зэпачын фэягъэ. Пүим фронтын зыщыкторе линион зыщигъэптигъагь. Зэолхэм ар зэпачыныш, Мыекъуапэ дэхъанхэр ялшьерлыгъ.

1943-рэ ильесим щылэ мазэм иалэрэ мафэ тидзэхэу Закавказье, Кыбылэ ыкы Тэмэр Кавказым ашылхэм хы Шуцэ флотыр ялпылэгьоу Тэмэр-Кавказ стратегическэ операциөн ригъэжъэгъагь. Тидзэхэм зэпамыгъэу мэзаем и 4-м пүим идээ купэу «А-м» чиэнгээшко рагъашыгъ. Ставропольскэ ыкы Краснодарскэ крайхэм, Ростов хэхум ячыгхум ашышхэр шхъафит ашыжыгъагь.

Тизэолхэм Кавказым кыхъэгъэ нэмийц техаклохэр къаухъурэнхэш, Ростовын пыир зэрэнэмсынэу, аш екүрэ гъогур зэлгээйнэу пшъериль къафашыгъагь.

Тэ тидзэхэм а лъэхъаным Тэмэр Кавказым щыхъушэрэ пыир зэхагъэтэкъонэу загъэхъазырыштыгъ. Нэужым Ростов зыфагъэзэнэу щытыгъ. Ар къагурыуагъагь, Сталинград заом къеухэу фэхъугъэми кыгъэштагъагь Гитлер иапэрэ танкыдээу бэклэ зыщыгутыштыгъэр кызэкишэнэу унашво ышыгъагь. Фашистхэр зэклэхэнхэу зыщырагъэжъэгъагьэр Терек ары.

А лъэхъаным тэ тидзэхэм Къокылэ Кавказым щыхъушэрэ фашистхэр зэхагъэтэкъонхэу загъэхъазырыштыгъ. Мыекъопэ лъэнэхъом кыышырагъэжъэнэу тыраубытэгъагь. Аш пае Псышупэ кыщегъэжъагъагь «Отдален-нэм» нэс гъогу километри 155-рэ ыкы лъэмидж 800 агъэпсыгъагьэх. Еланэ ставкэм унашьор зэблихъужь, пыир зэклэфэнэу кызыщырагъэжъэштыгъ Краснодареу агъэнэфэгъагь. Командованном тидзэхэм Псыфабэ кызыщырагъэжъеншъ, Краснодар, Тихорецкэ, Батайск шхъафит ашыжынхэу тыраубытэгъагь. Ежхэр зэрэмыжагъэхэу ом изытет зыкызызбликхууль, пыслэ-лутэм укыыхъынир хыльэ къехъугъ. Аш тифэу нахь зэтегъэпсыхъэгъэ нэмийц танхэр къамы-

дыхъэхээ Краснодар краим икъокылэ лъэнхыкорэ Ростов пэблэгъэ чылпэхэмрэ ансынхэ алькыагь. Я 9-рэ горнострелковэ дивизион нэмийчхэм зыщагъэптигъэ чылпэхэр пхыратхуухи, Мыекъуапэ шхъафит ашыжыгъагь. Аш фэшхъафэу чыдаагъэр кызычылаштырэ чылпэхэр пүим кытырахъажыгъагь.

Гукъэкъыжыхэр

Мыекъуапэ шхъафит зэршыжыгъагьэр ильэс къэс хэтэгъэунэфыкы. А хъугъэшлагъэм фэгъэхыгъэу тхыгъабэ щыл. Къалэм нэмийчхэр зэрэдафыжыгъэхэ шылкэр, аш хэлжъагъэхэм ягукецкыжыхэр ахэм тщаагъэгъупшэхэрэп.

Нэмийц тарихълэжьэу Вильгельм Тике итхыльэу «Марш на Кавказ. Битва за нефть 1942 — 1943 г.» зыфиорэм кынштхэхэ 49-рэ нэмийц горнострелковэ корпусыр щылэ мазэм и 24-м Мыекъуапэ кынштхэхэ 29-рэ корпусыр Усть-Лабинскэ эклуалэштигъэх. Щылэ мазэм и 29-м я 23-рэ погранполкын илграницникхэр Мыекъуапэ кыдэхъэгъагь.

Полкын илопитрукыгъэу Василий Гайдук кызыэрхитхырэм-кэ, зэолт нэбгырэ 25-рэ игъусэу щылэ мазэм и 29-м, Мые-

23-рэ советскэ пограничнэ полкын иятлонэрэ батальон къалэм кыдэхъэгъагь.

Чылпэхъэ, осышко тельтигъ. Клээжъыгъэ нэмийчхэм ятанххэр гъогум ашызэхэтыгъэх. Танкыдээр ыкы я 29-рэ корпусыр Усть-Лабинскэ эклуалэштигъэх. Щылэ мазэм и 29-м я 23-рэ погранполкын илграницникхэр Мыекъуапэ кыдэхъэгъагь.

Полкын илопитрукыгъэу Василий Гайдук кызыэрхитхырэм-кэ, зэолт нэбгырэ 25-рэ игъусэу щылэ мазэм и 29-м, Мые-

куапэ спирт кызыщашырэ заводэу дэтымкэ кыдэхъягъагь. Къалэм нэмийц пчагъэу дэсэр зыфэдизир зэрагъэшнэу пшъериль къафашыгъагь, сыхъатыр 2-м адэхь купышко нэбгыри 100 фэдиз хьюо къалэм дэтигъ, пчыхъэ нэс майорзу Пискун шыу 40 игъусэу ахэм къаклэльхыкогъагь. Пүим техникин къалэм кыдинэгъагь. А мафэм я 9-рэ дивизиери нэбгырэ 800-кэ нахь макэхъугъэу, ау пыир къалэм кызэреклолэшт гъогур зэлбазыкыгъэу къэлжыгъагьэх.

Дивизион изээ гъогу

Лъесэу күшхъээр кызэпчыгъэу Псышупэ къикыхи дивизион хэтхэр щылэ мазэм күшхъэу «Шапкэ» дэжь пыим зыщыпэуцужыхэм, бэ тизэолхэм ашыщэу зыпсэ зыгъэтылтыгъэх. Я 19-рэ мафэм къутырэу Мазкиповэ шхъафит ашыжыгъ, псыхьюу Пшех инепкыыхэр аубытыгъэх. Пыир псыхьюм зызэпирэмыхшум, лашэр кычыидзи кицэжыгъагь. Я 20-рэ мафэм Шапкэ аштагъ, Ашшеронскэ клоэр гъогур я 9-рэ дивизион кызэлкыгъэхъэжыгъагь. Я 193-рэ горнострелковэ полкын хэтхэм нэмийц 200 агъэфэхыгъ, нэбгырэ 18 гъэрэ ашыгъ. Радиостанцииту, пулемет 15, миномет 3, автомат 46-рэ кызэлкыгъэхъэжыгъагь. Нэужым мафэ къэс зы станицэ пүим кытырахъажыгъагь. Щылэ мазэм и 19-м нэс псынхэу Самурскэр, Нижегородскэр, Ширванскэр, Кубанскар, Ханскэр, Шытхалэ шхъафит ашыжыгъагьэх. Фашистхэм ямыльку зэриль вагонишэу мэшокуцгыгъ станцием тетыр къафэнэгъагь.

Мыекъопэ партизан отрядэу «Народные мстители» зыцагъэм хэтхэри щылэ мазэм и 29-м къалэм кыдэхъажыгъагьэх.

Къалэу Мыекъуапэ нэмийц техаклохэр дафыжыхи шхъафитэу псыэу зыхъужыгъагьэр мыгъэ ильэс 78-рэ хууцэ. Тикъалэ фэзэуагъэхэм ягугу ренэу тэшшыжы, заом къыхэмийкыгъэхэм шхъафит афетэшы, туу къэтэгъэкыгъых.

И. БОРМОТОВ.

Урсыые дээ-патриотическэ обществэм икъутамэу АР-м щылэ исекретарь.

Адыгэ Республикэм и Закон

2022-рэ ильээсиймкээ ыкы 2023-рэ, 2024-рэ ильэсчэм ячэзыу палъэкэ Адыгэ Республикэм шоок зимиэ медицинэ страхованиемкээ и Чыпэ фонд ибюджет гээпсыкээ илэштийр

А 1-рэ статьяр. 2022-рэ ильээсиймкээ ыкы 2023-рэ, 2024-рэ ильэсчэм ячэзыу палъэкэ Адыгэ Республикэм шоок зимиэ медицинэ страхованиемкээ и Чыпэ фонд ибюджет гээпсыкээ илэштийр

1. 2022-рэ ильээс Адыгэ Республикэм шоок зимиэ медицинэ страхованиемкээ и Чыпэ фонд (ыужкэ Фондыр тозэ дгээкшт) ибюджет мыш фэдэ гээпсыкээ илэнэу ухэсигээнэу:

1) пстэумки сомэ мин 6451972.6-рэ хьурэхахьо Фондым ибюджет илэнэу кырадзэ, аш хэхьэх шоок зимиэ медицинэ страхованиемкээ Федеральнэ фондым (ыужкэ Федеральнэ фондыр тозэ дгээкшт) ибюджет трансфертхэу сомэ мин 6451972.6-рэ хьурэр;

2) Фондым ибюджет пстэумки хьарджеу сомэ мин 6451972.6-рэ ышынэу.

2. 2023-рэ, 2024-рэ ильэсчэм ячэзыу палъэкэ Адыгэ Республикэм шоок зимиэ медицинэ страхованиемкээ илэнэу ухэсигээнэу:

1) 2023-рэ ильээс Адыгэ Республикэм шоок зимиэ ибюджет пстэумки хахьоу сомэ мин 6805208.9-рэ илэнэу кырадзэ, аш хэхьэх Федеральнэ фондым ибюджет трансфертхэу сомэ мин 6119622.0-рэ хьурэр; 2024-рэ ильээс Адыгэ Республикэм шоок зимиэ ибюджет пстэумки хахьоу сомэ мин 7207970.4-рэ илэнэу кырадзэ, аш хэхьэх Федеральнэ фондым ибюджет трансфертхэу сомэ мин 6481807.8-рэ хьурэр;

2) 2023-рэ ильээс Адыгэ Республикэм шоок зимиэ ибюджет пстэумки хьарджеу ышынэу сомэ мин 6805208.9-рэ, 2024-рэ ильээс — сомэ мин 7207970.4-рэ.

Я 2-рэ статьяр. Фондым ибюджет ихахьохэр

Фондым ибюджет ихахьохэр Федеральнэ фондым ибюджет исубвенциехэм, федеральнэ хэбзэгэуцугъэм диштэу Федеральнэ фондым ибюджет кыхагъэхэр бюджет трансфертхэм, нэмыхи къекиуплэхэу Федеральнэ хэбзэгэуцугъэм кыщыдэлтыгъэхэм каха-кынэу гээнэфэгээнэу:

1) 2022-рэ ильээс Адыгэ Республикэм шоок зимиэ ибюджет пстэумки хахьоу сомэ мин 1-рэ диштэу;

2) 2023-рэ, 2024-рэ ильэсчэм ячэзыу палъэкэ Адыгэ Республикэм шоок зимиэ ибюджет пстэумки хахьоу сомэ мин 2-рэ диштэу.

Я 3-рэ статьяр. 2022-рэ ильээсиймкээ ыкы 2023-рэ, 2024-рэ ильэсчэм ячэзыу палъэкэ Адыгэ Республикэм шоок зимиэ медицинэ страхованиемкээ ибюджет мыльку зэрэтирагуашэр

Фондым ибюджет мыльку разделхэм, раздел гуа-

дзэхэм, статьяхэм, Урысые Федерацием ибюджетхэм хьардххэм якласификациекэ хьардж лъэпкхэм зэрэтирагуашэрэх ухэсигээнэу:

1) 2022-рэ ильээс Адыгэ Республикэм шоок зимиэ ибюджет пстэумки хахьоу сомэ мин 1-рэ диштэу;

2) 2023-рэ, 2024-рэ ильэсчэм ячэзыу палъэкэ Адыгэ Республикэм шоок зимиэ ибюджет пстэумки хахьоу сомэ мин 2-рэ диштэу.

Я 4-рэ статьяр. Фондым страховой йэпчэгъянэу кыгъянэр

1. Шоок зимиэ медицинэ страхованием пае 2022-рэ ильээс Адыгэ Республикэм шоок зимиэ ибюджет пстэумки хахьоу сомэ мин 1350000.0-рэ, 2023-рэ ильээс — сомэ мин 1423911.2-рэ, 2024-рэ ильээс — сомэ мин 1508183.9-рэ хунэу ухэсигээнэу.

2. Фондым страховой йэпчэгъянэу мыш фэдэ гухэлхэм апэуагъяланэу гээнэфэгээнэу:

1) 2010-рэ ильээс Адыгэ Республикэм шоок зимиэ ибюджет пстэумки хахьоу сомэ мин 326-рэ зытетэу «Шоок зимиэ медицинэ страхованием цыфхэр Урысые Федерацием кыщыхегэуцугъэтэгъэнхэм ехыллагь» зыфилорэм ия 38-рэ статья ия 6-рэ лах диштэу медицинэ йэпчэгъум-кэ ахьщэу имыкъурэр страховой медицинэ организацием кыфыхагъяланэ, Адыгэ Республикэм шоок зимиэ медицинэ страхованиемкэ и Чыпэ программэ щылхырышигъэнэу;

2) страховать ашыгъэм Урысые Федерацием ишьольтире шоок зимиэ медицинэ страхованиемкэ полисыр кызыщыратыгъэр армырэу, нэмыхи Чыпэ медицинэ йэпчэгъу зэрэтирагъэгъотыгъэм ахьщэу текодагъэм:

а) шоок зимиэ медицинэ страхованиемкэ программэ кызызэрэцэдлыгъэм тетэу Адыгэ Республикэм страховать щашыгъэм медицинэ йэпчэгъу нэмыхи Чыпэ щырагъэгъотыгъэм ахьщэу пэхуягъэр нэмыхи Чыпэ фондхэм афигъэкъужыгъэнэу;

б) Адыгэ Республикэм имединэ организацием Урысые Федерацием инемыхи шоок зимиэ страхововать ашашыгъэм медицинэ йэпчэгъу арагъэгъотыгъэм ахьщэу тэфагъэр тигъэнэу;

3) медицинэ йофышэхэм яйзэсэнэгъэ зыкье-гээлэтигъэнэу, сэнэхват гэсэнэгъэ тедээ ягъэгьотыгъэнэу, медицинэ оборудование икызлэгъэхъянэр игъэцэлжынэр атэгъэсихъэгээ йофхъабзэхэм;

4) ошлэдэмыши юфхэр кызыыхъукэ ыкы (е)

цыфхэм зэпахын алъэкшт узхэм заушъомбгъуным ишынагь щылэ зыхъукэ, шоок зимиэ медицинэ страхованиемкэ Чыпэ программэ щыгъэнэфэгээ медицинэ йэпчэгъэтэу федэу кыаэклемыхъагъэр медицинэ организацием афигъэкъужыгъэнэу;

5) врачхэмрэ медицинэ юфышэ гурытхэмрэ ялжжапкэ пае медицинэ организацием хьарджеу ашыштхэм;

Я 5-рэ статьяр. 2022-рэ ильээс Адыгэ Республикэм шоок зимиэ ибюджет пстэумки хьарджеу ашыштхэмкэ шапхъэр

2022-рэ ильээс Адыгэ Республикэм шоок зимиэ ибюджет пстэумки хьарджеу ашыштхэмкэ шапхъэр ялжжапкэ пае медицинэ организацием хьарджеу ашыштхэм;

Я 6-рэ статьяр. Фондым ибюджет хьарджеу ашыштхэмкэ мыльку кызызэратуцырэ шыкээр

1. Хэбзэхахь ыкы мыхбэзэхахь федэу Фондым ибюджет кыххээр шоок зимиэ медицинэ страхованиемкэ Чыпэ бюджетхэм бюджет трансфертхэр алэкслэхъэгъэнхэм апэуагъахь.

2. Фондым ибюджет агъэцакээр, мы Законым щыгъэнэфэгээ федэхэм ашхьадэхэу Федеральнэ фондым исубсидиехэу ыкы исубвенциехэу кыалыгъагъэр мы Законым зэхъокыныгъэхэр фамышхэу, бюджет роспись зэхэугъоягъэм зэхъокыныгъэхэр фашыххэзэ, а субсидиехэмрэ субвенциехэмрэ зыфытегъэсихъэгъэ гухэль гээнэфагъэхэм яхыгъэ хьарджеу апэуагъахь.

Я 7-рэ статьяр. Мы Законым куачэ илэ зыхъурэр

2022-рэ ильээс Адыгэ Республикэм шоок зимиэ ибюджет пстэумки хьарджеу ашыштхэмкэ шапхъэр

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Къумпыйл Мурат

к. Мыекъуапэ,
тыгъэгъазэм и 16, 2021-рэ ильэс
N 23

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм изакон заулэмэ зэхъокыныгъэхэр афэшыгъэнхэм, Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм изакон изакон заулэмэ зэхъокыныгъэхэр афэшыгъэнхэм ехыллагь» зыфилорэм ия 6-рэ статья куачэ имылэжьэу лытэгъэнэу афэгъэхыгь

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъ Совет – Хасэм 2021-рэ ильээс Адыгэ Республикэм изакон изакон заулэмэ зэхъокыныгъэхэр афэшыгъэнхэм ехыллагь» зыфилорэм ия 27-м ыштаг

б) я 5-рэ лахым куачэ имылэжьэу лытэгъэнхэм.

Я 2-рэ статьяр. Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм имуниципальнэ шэпхээ правовой актхэм я Регистрэ ехыллагь» зыфилорэм ия 4-рэ статья зэхъокыныгъэхэр фэшыгъэнхэм фэгъэхыгь

Адыгэ Республикэм и Законэу 2008-рэ ильээс Адыгэ Республикэм имуниципальнэ шэпхээ правовой актхэм я Регистрэ ехыллагь» зыфилорэм (Адыгэ Республикэм имхэзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2008, N 12; 2009, N 12; 2010, N 12; 2011, N 12; 2012, N 12; 2013, N 12; 2014, N 12; 2015, N 12; 2016, N 12; 2017, N 12; 2018, N 12; 2019, N 12; 2020, N 12; 2021, N 12) ия 4-рэ статья мыш фэдэ зэхъокыныгъэхэр фэшыгъэнхэу:

1) я 1-рэ лахым ия 5-рэ пункт куачэ имылэжьэу лытэгъэнхэм;

2) я 2-рэ лахым хэт гүшүэхэу «мы статьям ия 1-рэ лахм ия 2 – 8-рэ пунктхэм зигугу кьашыхэр» зыфилорэр гүшүэхэу «мы статьям ия 1-рэ лахм ия 2 – 4-рэ, ия 6 – 8-рэ пунктхэм зигугу кьашыхэр» зыфилорэрэхэм зэблэхъугъэгъэнхэу.

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Бюджет зэфыщытыкэхэр Адыгэ Республикэм зэрэтирагуашэр» зыфилорэм и положение заулэмэ палъэ горэкэ куачэ ямылэу лытэгъэнэу фэгъэхыгь

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъ Совет – Хасэм 2021-рэ ильээс Адыгэ Республикэм изакон изакон заулэмэ палъэ горэкэ куачэ ямылэу лытэгъэнэу фэгъэхыгь

псыгъэхэм ехыллагь» зыфилорэм (Адыгэ Республикэм имхэзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2008, N 12; 2009, N 4; 2011, N 7, 11; 2012, N 4; 2013, N 9; 2014, N 7; 2015, N 3, 8; 2016, N 11; 2019, N 11; 2020, N 8, 12; 2021, N 11) ия 10-рэ статья, ия 12-рэ статья ия 2-рэ лахм 2023-рэ ильээс Адыгэ Республикэм изакон изакон заулэмэ зэхъокыныгъэхэр афэшыгъэнхэм ехыллагь» зыфилорэм и положение заулэмэ палъэ горэкэ куачэ ямылэу лытэгъэнхэу.

Я 2-рэ статьяр. Мы Законым куачэ илэ зыхъурэр

2022-рэ ильээс Адыгэ Республикэм изакон изакон заулэмэ зэхъокыныгъэхэр афэшыгъэнхэм ехыллагь» зыфилорэм и положение заулэмэ палъэ горэкэ куачэ ямылэу лытэгъэнхэу.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Къумпыйл Мурат

к. Мыекъуапэ,
тыгъэгъазэм и 29-рэ, 2021-рэ ильэс
N 36

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Бюджет зэфыщытыкэхэр Адыгэ Республикэм зэрэтирагуашэр» зыфилорэм и положение заулэмэ палъэ горэкэ куачэ ямылэу лытэгъэнэу фэгъэхыгь

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъ Совет – Хасэм 2021-рэ ильээс Адыгэ Республикэм изакон изакон заулэмэ палъэ горэкэ куачэ ямылэу лытэгъэнэу фэгъэхыгь

псыгъэхэм ехыллагь» зыфилорэм (Адыгэ Республикэм имхэзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2008, N 12; 2009, N 4; 2011, N 7, 11; 2012, N 4; 2013, N 9; 2014, N 7; 2015, N 3, 8; 2016, N 11; 2019, N 11; 2020, N 8, 12; 2021, N 11) ия 10-рэ статья, ия 12-рэ статья ия 2-рэ лахм 2023-рэ ильээс Адыгэ Республикэм изакон изакон заулэмэ зэхъокыныгъэхэр афэшыгъэнхэм ехыллагь» зыфилорэм и положение заулэмэ палъэ горэкэ куачэ ямылэу лытэгъэнхэу.

Я 2-рэ статьяр. Мы Законым куачэ илэ зыхъурэр

2022-рэ ильээс Адыгэ Республикэм изакон изакон заулэмэ зэхъокыныгъэхэр афэшыгъэнхэм ехыллагь» зыфилорэм и положение заулэмэ палъэ горэкэ куачэ ямылэу лытэгъэнхэу.

Кымэфэ футболыр

АткIорэр лыкIотэшт

Ятлонэрэ купым хэт футбол командэхэу Адыгэ Республикаэм изэнэкьюку хэлажьэхэрэм щилэ мазэм и 29 – 30-м зичэзыу зэлукIэгъухэр стадионэу «Юностым» щырягъэх.

Зэтэгъапшэх

«Динамо» — «Тульскэр» — 2:2, «Ошутен-2» — «Сокол» — 5:1, СШОР-06 — «Спортмастер-3» — 2:5, «Космос» —

«Делотехника» — 4:2, «Арсенал» — «Самбирныгь» — 3:1, «Спортмастер-2» — «Шэуджэнхъабл» — 8:0.

Пэшорыгъэш ёшэгъухэр ятлонэрэ купым щаухыгъэх. Команди

8 финалым хэхьагь, апэрэ чыпIэхэм афбэнэштыг.

5.02

«Спортмастер-3» — «Динамо» — «Ошутен-2» — «Космос».

Баскетбол

П. Сизовыр рекордым пэчыжъэп

«Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ – «Мицубаскет» Липецк – 105:75 (26:25, 34:10, 18:12, 27:28).

Щилэ мазэм и 29-м АР-м испорт Унэшхуу «Ошутенэм» щызэдешIагъэх.

Зезышагъэхэр: А. Андреев – Пятигорск, Е. Клиндухов – Санкт-Петербург, А. Сарайкин – Краснодар.

«Динамо-МГТУ»: Чичайкин – 11, Гапошин – 2, Милютин – 4, Сизов – 53, Кочнев – 6, Суслов – 3, Рябов – 2, Александров – 3, Воротников, Чаленко – 13, Каренин – 8.

«Мицубаскет» кыхэштыгъэхэр: Ярмак – 24, Крыков – 24, Рытенко – 14.

Зэнэкьюкъур

Теклоныгъэм икъидэхын «Динамо-МГТУ-р» фэбанээз, щысашу кыгыэлъэйугь. Павел Сизовыр тиешакIохэм нахь къахэшыгь. Хъурдканэм Иггуаор ридзэнэмкэ зы зэлукIэгъум рекорд щимыгъэуцугъэми, гъехъэгъэ ин ышыгь.

Павел Сизовыр очко 53-рэ зы ёшэгъум кышихыгь. Очкои 2 дэзигъохэр гъогогьу 18 зегээцакIэм, 16-р хъурдканэм ридзагь. Тазыр дэзигьуи 9-р хъагьэм ридзагь, зыкы блэгъэп. Очкоиш дэзигьуи 9-м щыщу 4-р хъурдканэм ридзагь. Мэшлахь.

«Динамо-МГТУ-м» итренер шхъяаэу, Адыгэ Республикаэм изаслуженнэ тренерэу Андрей

Синельниковым кытиуагь нахьы-пэкIэ тикомандэ хэтигъэ спор-смен цэргийо Сергей Ивановым зы ёшэгъум очко 56-рэ кызэрэ-шихыгъагъэр.

П. Сизовыр рекорд ымыгъэуцугъэми, илэпIэсэнгыгь кыгыгэ-лэгъуагь. Хъурдканэм ычIэгь ар пхяшэу щебанэ, Иггуаор псынкIэу къаэкхэх. Хъагьэм Иггуаор ридзэ зыхыгъэ, шыкIабэ къегъоты.

В. Чаленко, нэмийхэри дэ-гью ёшлагъэх. «Мицубаскетым» гуэтиныгьэ хэльгъэми, теклоны-гъэр кыдихынным фэхьазырыгъэп.

Ятлонэрэ зэлукIэгъур

«Динамо-МГТУ» – «Мицубаскет» – 113:64 (29:18, 26:15, 30:15, 28:16).

«Динамо-МГТУ»: Чичайкин – 3, Суслов – 10, Рябов – 14, Александров – 2, Воротников – 10, Гапошин – 9, Чаленко – 14, Каренин – 10, Милютин – 14, Натэккү – 9, Сизов – 10, Кочнев – 8.

«Мицубаскетым» кыхэштыгъэхэр: Кузнецов – 16, Крыков – 11. Опыт зиэхэр, нахь ныбжы-клохэр зэгурлыоныгьэ ахэлъэу тикомандэ щешагъэх, теклоныгъэр

кыдахыгь. НыбжыкIэхэм къахэ-тэгэштыгь Д. Сусловыр, Д. Чаленко, М. Натэккю, Ю. Рябовыр.

Пресс-зэлукIэр

– Финалым тыхэфэним тыфэ-банэ, зэлукIэгьу къинхэр кытфэ-нагъэх, – кытиуагь «Динамо-МГТУ-м» итренер шхъяаэу Андрей Синельниковым. – «Русичи» ыкы «БАРС-РГЭУ-м» ёшэгъую адтилэштхэм ялтытыгъэр бэ.

ТиешIэклю ныбжыкIэхэм Натэккю Мэдин къахэхъуагь.

Зэхэзышагъэр
ыкы кыыдэзы-
гъэкIыэр:

Адыгэ Республикэм
льэпкэ ИофхэмкIэ,
Икыб къэралхэм ашы-
псэурэ тильэпкэ-
гъухэм адыярIэ зэпхы-
ныгъэхэмкIэ ыкы
къэбар жууцэм
иамалхэмкIэ и Комитет
Адрессыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
шыIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм
къаихыэр А4-кIэ
заджэхэр тхапэхэу
зипчыагъэкIэ 5-м
емыхъухэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлъэу, шрифтыр
12-м нахь цыкIунэу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхыгъэхэр редакцием
зэлгэгъэкIожых.

E-mail: adyvoice@
mail.ru

Зышаушыхъатыгъэр:
Урысы Федерацием
хэутын ИофхэмкIэ, тел-
радиокъэтин-
хэмкIэ ыкы зэлты-
ИссыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темир-Кавказ
Чыплэ гъэроры-
шапI, зэраушыхъатыгъэ
номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зышаушыхъатыгъэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи
пчагъэр
4645
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 156

Хэутынм узшы-
кIэтхэнэу щыт уаххтэр
Сыхыатыр
18.00
ЗышыкIэтхэгъэхэ
уаххтэр
Сыхыатыр
18.00

Редактор
шхъяэр
Дэрбэ Т. И.
Редактор шхъяэр
игуадзэр
Мэшлэкъо
С. А.

ПшьэдэкIыж
зыхырэ секретарыр
Тхъаркъохъ
А. Н.